

คม.ชัด.ลึก

นสพ.ยอดเยี่ยมในงานประชุมหนังสือพิมพ์โลก 2005

วันที่ ๑๕ เดือน ส.ค. พ.ศ. ๕๖ หน้า ๑๒

ด้วยสภาพภูมิประเทศเต็มไปด้วยขุนเขา และพื้นที่ลาดชัน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนบ้าน น้ำรีพัฒนาและอีกหลายชุมชนใน ต.ขุนน้ำ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน ต้องบุกเบิกทำลาย ผืนป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวโพดและ พืชไร่หลายชนิดไปวันๆ กระทั่งปี 2546 กรม พัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินน่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สนองแนวพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ ดินและน้ำบนพื้นที่สูง ลดการใช้พื้นที่ป่าเพื่อ แสงอาทิตย์ปลูกข้าวแบบใหม่ โดยวิธีการ “ทำ นาขั้นบันได” เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ภายใต้งบประมาณ “คนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน”

“เราจะเน้นให้ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง ส่วนภาครัฐจะเข้าไปเติมเต็มส่วนที่ขาด ให้ ความรู้ เพื่อหาต้นแบบที่เหมาะสมในการแก้ ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าในพื้นที่ ป่าต้นน้ำ รูปแบบการพัฒนาเกษตรที่สูงภูเขาคม นั้น ไม่ใช่แค่ขุดนาขั้นบันไดอย่างเดียว แต่ยังรวม ไปถึงการสร้างบ่อเก็บน้ำ ฝาย การปลูกถั่ว เหลืองและการเลี้ยงสัตว์ด้วย”

นครินทร์ ชมภู นักวิชาการเกษตรชำนาญ การ สถานีพัฒนาที่ดินน่าน ซึ่งรับผิดชอบงาน พัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตาม พระราชดำริภูเขาคม บ้านน้ำรีพัฒนา ต.ขุนน้ำ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน ให้ข้อมูลระหว่างนำ คณะสื่อมวลชนเยี่ยมชมการทำนาแบบขั้นบันได ของชาวบ้านน้ำรีพัฒนา โดยมีเป้าหมายหลัก สำคัญเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและใช้พื้นที่ ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งแต่เดิมนั้นการให้ ผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่อยู่ที่ 10-15 ถึง แต่

แปลงที่ลาดชัน ‘ทำนาขั้นบันได’ สอน ‘คนอยู่กับป่า’ อย่างยั่งยืน

นครินทร์ ชมภู

หลังจากใช้วิธีทำนาแบบขั้นบันได ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 50-60 ถึงต่อไร่

เขาเผยต่อว่า การทำนา แบบขั้นบันไดนั้นถือเป็นอีกวิธีใน การอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ สูง ซึ่งใช้ได้ในพื้นที่ที่มีความ ลาดชันตั้งแต่ 5-30 เปอร์เซ็นต์ โดยวิธีการตัดดินตอนบนแล้วทิ้งดินลงพื้นที่ตอน ล่างทำให้พื้นที่มีลักษณะราบ ทำติดต่อกันเป็นขั้น บันไดใช้ประโยชน์ในการปลูกข้าวนาขั้น ข้าง ข้าว ไร่และพืชผัก ซึ่งปัจจุบันภูเขาคมถือเป็นต้นแบบ ของการทำนาขั้นบันไดที่มีประสิทธิภาพสูงสุดใน พื้นที่ภาคเหนือ

นาขั้นบันไดบนภูเขาคม

“สำหรับการทำนาขั้น บันได เราจะกำหนดให้ใช้พื้นที่ 1 คนต่อ 1 ไร่ เฉพาะในชุมชนบ้าน น้ำรีพัฒนามีพื้นที่ทั้งสิ้น 402 ไร่ มี เกษตรกร 121 ครอบครัว ผลผลิต ข้าวที่ได้ 1.2 หมื่นถึง ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการบริโภค ถ้าจะให้พอจะต้อง

ได้ 3.3 หมื่นถึงต่อปี ซึ่งการทำนาขั้นบันไดที่นี่ จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ นาริมห้วย กับนา ไหล่เขา ซึ่งทั้งสองทำผลผลิตและการจัดการ จะต่างกัน โดยนาริมห้วยผลผลิตอยู่ที่ 45-50 ถึงต่อไร่ ส่วนนาไหล่เขาได้ผลผลิตเฉลี่ย 30 ถึง ต่อไร่”

นักวิชาการเกษตรคนเดิมยังระบุอีกว่า การ พัฒนาพื้นที่สูงภูเขาคมนั้นจะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ชุมชนโดยจะมุ่งเน้นให้เกษตรกรทำการเกษตร วิธีใหม่ ลดการใช้สารเคมี จนถึงขั้นเป็นไม่มีการ ใช้เลย ประการต่อมาการใช้พื้นที่การเกษตรเพื่อ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้เกษตรกรใช้พื้นที่ น้อยๆ แต่ได้ผลตอบแทนที่สูงและประการสุดท้าย เรื่องปากท้องของคนในชุมชนโดยเฉพาะข้าวจะ ต้องมีเพียงพอมีข้าวบริโภคได้ตลอดทั้งปี ซึ่งผล การดำเนินงานที่ผ่านมาจนถึงขณะนี้ทำให้ชีวิต

ความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้นเป็นลำดับ “ที่นี่เราไม่ได้ให้ชาวบ้านทำนาขั้นบันไดหรือ ปลูกข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคเท่านั้น แต่ ยังส่งเสริมปลูกกาแฟและการแปรรูป-ปลูก หม่อนกินผลสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปจาก หม่อน เช่น น้ำมัลเบอร์รี่ ตลอดจนการปลูก ผักปลอดสารพิษส่งให้โครงการหลวง ที่ โครงการภูเขาคมกำลังดำเนินการอยู่ใน ขณะนี้” นครินทร์กล่าว

วิธีการทำนาขั้นบันไดในโครงการ พัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูเขาคม นับเป็นอีกก้าวในการอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ สูงที่กรมพัฒนาที่ดินพยายามเนรมิตให้เป็น โครงการนำร่องต้นแบบตามหลักวิชาการให้แก่ พื้นที่สูงอื่นๆ ต่อไป

● สุรัตน์ อัดตะ ●